

Cursus Gedocumenteerd schrijven en presenteren (deel 1)

Vak: Nederlands
Leerjaar: 4H
Versie: 2015-07-14

**IK DENK
ALTIJD EERST
GOED NA**

**VOORDAT
IK IETS
STOMS ZEG**

Loesje

RGVT

FOKKE & SUKKE
PRESENTEREN DE BËTACANON

IS ER IEMAND IN DE
ZAAL DIE NIET TE
VERLEGEN IS...

„OM EEN GOED
VERHAAL TE
HOUDEN?“

www.foksuk.nl

Inhoudsopgave

INLEIDING	3
DE CURSUS IN 10 VOORBEREIDENDE STAPPEN	3
DE BEOORDELING.....	4
STAP 1: DE BASISELEMENTEN VAN JE BETOOG LEREN KENNEN	5
DE INLEIDING	6
DE KERN.....	7
DE ALINEA'S.....	7
HET SLOT.....	8
STAP 2: EEN INLEIDING SCHRIJVEN.....	8
STAP 3: DE STRUCTUUR VAN JE TEKST BEPALEN	10
STAP 4: EEN ALINEA SCHRIJVEN	11
STAP 5: EEN SLOT SCHRIJVEN	12
STAP 6: DOCUMENTATIE ANALYSEREN.....	13
VOORBEELD.....	14
STAP 7: DOCUMENTATIE VERWERKEN	18
STAP 8: JE BETOOG VOORBEREIDEN.....	19
STAP 9: JE SCHRIFTELIJKE BETOOG OMZETTEN NAAR EEN PRESENTATIE.....	20
DE BELANGRIJKSTE VERSCHILLEN	20
DE INLEIDING	20
DE KERN.....	21
HET SLOT.....	22
STAP 10: JE POWERPOINT MAKEN	23
BIJLAGE A.....	24
BIJLAGE B.....	25
BIJLAGE C.....	26
BIJLAGE D.....	27

Inleiding

Dit is het eerste deel van de Cursus *Gedocumenteerd schrijven en presenteren*. In dit deel leer je hoe je een betoog schrijft volgens een beperkt aantal strakke richtlijnen. Dat betekent dat je maar weinig vrijheid krijgt in de manier waarop je de inleiding, de kern, het slot en de alinea's in de kern opbouwt.

Dit is een bewuste keuze: het is de bedoeling dat jij in ieder geval voldoende geoefend hebt met alle basisvaardigheden die nodig zijn om een goed betoog te schrijven en een goede presentatie te houden.

Daarnaast leer je in dit deel hoe je op basis van je geschreven betoog een goede presentatie kunt geven.

Later in het schooljaar zul je het tweede deel volgen. In dit tweede deel krijg je veel meer vrijheid. Je kunt dan veel meer variëren in bijvoorbeeld de structuur van je verhaal of je alinea's en deelonderwerpen. Maar dat doe je dan wel met de kennis en vaardigheden die je jezelf aan de hand van dit deel hebt aangeleerd.

De cursus in 10 voorbereidende stappen

Dit deel van de cursus is verdeeld in 10 stappen. Bij iedere stap moet je meerdere opdrachten maken en elke stap moet je laten aftekenen door je docent. **Pas als hij beoordeelt dat je de stap voldoende hebt afgerond, kun je verder met de volgende stap.**

Stap 1	De basiselementen van je betoog leren kennen <ul style="list-style-type: none">• De inleiding• De kern• De alinea's• Het slot• De kernzinnen• De hoofdgedachte• De signaalwoorden
Stap 2	Een inleiding schrijven <ul style="list-style-type: none">• Een anekdote bedenken• Een hoofdgedachte formuleren• Standaardfouten voorkomen• Taalfouten voorkomen
Stap 3	De structuur van je tekst bepalen <ul style="list-style-type: none">• Argumenten voor en tegen bedenken• Een kant kiezen• Een hoofdgedachte formuleren• Een kernzin met een tegenargument en een signaalwoord formuleren• Een ontkrachting met een signaalwoord formuleren• Drie kernzinnen met elk een argument en signaalwoord formuleren• Een conclusie met een signaalwoord formuleren• Taalfouten voorkomen
Stap 4	Een alinea schrijven <ul style="list-style-type: none">• Een kernzin met een signaalwoord formuleren

	<ul style="list-style-type: none"> • De kernzin uitwerken tot een alinea • Standaard fouten voorkomen • Taalfouten voorkomen
Stap 5	Een slot schrijven <ul style="list-style-type: none"> • Een conclusie met een signaalwoord formuleren • Een advies of wens formuleren die verwijst naar de anekdote uit de inleiding
Stap 6	Documentatie analyseren <ul style="list-style-type: none"> • Artikelen zoeken • Bruikbare argumenten zoeken • Bruikbare feiten zoeken • Bruikbare citaten zoeken • Bruikbare citaten van derden zoeken • Bruikbare achtergrondinformatie zoeken
Stap 7	Documentatie verwerken <ul style="list-style-type: none"> • Citaten en feiten overnemen • Bronvermelding
Stap 8	Je betoog voorbereiden <ul style="list-style-type: none"> • Een onderwerp kiezen • Vier artikelen zoeken en analyseren • Vier argumenten voor en tegen formuleren • Een kant kiezen • Een structuur schrijven met een hoofdgedachte, kernzinnen met signaalwoorden en een conclusie met een signaalwoord
Stap 9	Je betoog omzetten naar een presentatie <ul style="list-style-type: none"> • De inleiding aanpassen • De kern aanpassen • Het slot aanpassen
Stap 10	Je powerpointpresentatie maken

De beoordeling

Voor het schriftelijk betoog en de presentatie krijg je één cijfer. Dat cijfer komt als volgt tot stand.

Met elke voorbereidende stap kun je een **0,1** punt verdienen. Als je docent alle stappen heeft afgetekend, heb je dus al **een vol punt** verdiend. De overige 9 punten verdien je met je schriftelijke betoog.

Met je presentatie kun je je cijfer nog verder ophogen: als je bijzonder goede presentatie houdt, krijg je er nog **0,5** bij. Als je gewoon een goede presentatie houdt, blijft je cijfer gelijk. Maar als je presentatie mislukt, dan gaat er 0,5 af. Zorg er dus voor dat je je goed voorbereidt.

Uiteraard houdt de docent bij de beoordeling rekening met zenuwen.

Stap 1: de basiselementen van je betoog leren kennen

Hieronder staat een eenvoudig voorbeeld van een betoog die precies zo opgebouwd is als jij straks jouw betoog zal opbouwen. Alle basiselementen van een betoog zijn verwerkt in dit voorbeeld, maar je zult zelf uit moeten zoeken wat deze basiselementen zijn.

Dit zul je doen aan de hand van de vragen en opdrachten die volgen op dit voorbeeld. Maak ze daarom zorgvuldig: je zult straks je eigen antwoorden en uitwerkingen nodig hebben om een goed betoog te kunnen schrijven.

HET MYRTHUS LYCEUM

I Het is nog vroeg, maar toch heeft Leon nu al een rottag. Hij was ruim op tijd opgestaan. Hij had zelfs genoeg tijd voor een uitgebreid ontbijt. Opgewekt en ontspannen sprong hij om 8 uur op zijn fiets. Maar na 10 minuten sloeg het noodlot toe: ineens was zijn achterband zo plat als een dubbeltje. Hij reed op zijn velgen. Hij moest lopen. Als hij het schoolplein oploopt ziet hij de onverbidde conrector al bij de voordeur staan. Niet alleen is hij te laat voor zijn proefwerk, hij zal ook een uur na moeten blijven. Even moppert hij op zijn school. Toch wil hij voor geen goud naar een andere school. Het Myrthus Lyceum is een leuke school.

II Natuurlijk is niet alles even leuk aan het Myrthus. De regels zijn bijvoorbeeld best streng. Een leerling hoeft maar even iets fout te doen en hij ondervindt er meteen de gevolgen van. Zo betekent twee keer te laat komen meteen nablijven. En zodra een leerling zonder geldige reden een les mist, neemt de mentor meteen contact op met de ouders. Maar op elke school gelden regels en als je je gewoon goed gedraagt, heb je nooit last van de regels.

III Een van de dingen die het Myrthus zo bijzonder maakt, is dat het een echte dorpschool is. Bijna alle leerlingen komen uit Broekelo. En omdat Broekelo niet zo groot is, kennen de meeste leerlingen elkaar al jaren voordat ze op het Myrthus komen. Buurtvriendjes en –vriendinnetjes zitten bij elkaar in de klas en fietsen samen van en naar huis. Hierdoor voelen de leerlingen van het Myrthus zich veilig en geborgen.

IV Bovendien zijn de feesten op deze school fantastisch. Voor elk feest worden kosten noch moeite gespaard. Op het afsluitingsfeest van vorig schooljaar draaide zelfs DJ Nevermind en een speciaal voor dit feest geschreven lied werd gezongen door de winnaar van het talentenprogramma *The best voice of today*.

V Ten slotte mag de nieuwe juf van Engels niet onvermeld blijven. Deze prachtige jonge vrouw alleen is voor de meeste jongens al reden genoeg om elke dag weer naar het Myrthus te fietsen. Haar glanzende blonde lokken en stralende ogen in

combinatie met haar humor veranderen zelfs de grootste raddraaier in een mak schaap.

VI Daarom is het Myrthus een leuke school. Vanwege de populariteit van de grote steden krijgen dorpsscholen als het Myrthus het steeds moeilijker. Het aantal leerlingen neemt elk jaar weer af. Toch hoopt Leon dat het Myrthus nog lang blijft bestaan. Die onverbiddelijke conrector bij de voordeur neemt hij wel voor lief.

De inleiding

De inleiding van jouw betoog wordt straks precies zo opgebouwd als de inleiding van bovenstaande tekst. Met behulp van onderstaande vragen kun je erachter komen wat er precies nodig is om net zo'n inleiding te kunnen schrijven.

Vraag 1: net als de inleiding van jouw betoog straks bevat ook de inleiding van bovenstaande tekst twee basisfuncties van een inleiding. Welke zijn dat? Kies twee antwoorden uit de onderstaande reeks.

- A. Informatie geven
- B. Het probleem schetsen
- C. De aandacht van de lezer pakken
- D. Vertellen om welke tekstsoort het gaat
- E. De hoofdgedachte noemen

Vraag 2: op welke manier begint de inleiding? Kies een antwoord uit onderstaande reeks.

- A. Met het introduceren van het onderwerp
- B. Met een anekdote
- C. Met een aanleiding
- D. Met een hoofdgedachte
- E. Met een probleemschets
- F. Met een voorbeeld

Vraag 3: welke ingrediënten heb je nodig voor een anekdote? Kies twee antwoorden uit onderstaande reeks

- A. Een actuele gebeurtenis
- B. Een waargebeurde situatie
- C. Een aanleiding
- D. Een personage
- E. Een gebeurtenis

Vraag 4: wat mag er nooit voorkomen in een inleiding? Kies een antwoord uit onderstaand reeks.

- A. Een onderwerp
- B. Een argument
- C. Een mening
- D. Iemand die iets zegt
- E. Een signaalwoord

Vraag 5: welke zin uit de inleiding is de hoofdgedachte?

Vraag 6: veel leerlingen maken de fout om in hun hoofdgedachte in de inleiding het signaalwoord 'dus' of 'daarom' te gebruiken. Dit is fout, omdat de hoofdgedachte dan een conclusie wordt.

Maar waarom mag de hoofdgedachte in de inleiding eigenlijk geen conclusie zijn? Gebruikt het antwoord op vraag 4 bij de beantwoording van deze vraag.

De kern

De kern van jouw betoog zal straks precies dezelfde opbouw hebben als de voorbeeldtekst. Met behulp van onderstaande vragen kom je erachter hoe de kern precies opgebouwd is.

Met de laatste vraag zul je zelfs 'het geraamte' blootleggen van de tekst. Als jij straks zelf een betoog schrijft, begin je door eerst zelf zo'n geraamte te maken.

Vraag 7: de eerste alinea van de kern behandelt een tegenargument. Welke woorden kondigen aan dat het gaat om een tegenargument.

Vraag 8: welke signaalwoord in de eerste alinea van de kern kondigt aan dat het tegenargument ontkracht wordt?

Vraag 9: aan welke woorden in alinea III kun je zien dat er waarschijnlijk meerdere argumenten voor de stelling zullen komen?

Vraag 10: waaraan kun je zien dat zowel alinea III als alinea IV argumenten voor de stelling bevatten?

Vraag 11: alinea V begint met het signaalwoord 'Ten slotte'. Veel leerlingen gebruiken dit signaalwoord verkeerd, omdat ze denken dat 'ten slotte' iets te maken heeft met het slot van de tekst.

Wees precies in de formulering van het antwoord op deze vraag: wat geef je precies aan als je als schrijver de woorden 'ten slotte' gebruikt?

Vraag 12: schrijf nu onder elkaar in je schrift:

1. De hoofdgedachte uit de inleiding
2. De kernzin van de tweede alinea
3. De ontkrachting in de tweede alinea met het signaalwoord
4. De kernzin van de derde alinea
5. De kernzin van de vierde alinea met het signaalwoord
6. De kernzin van de vijfde alinea met het signaalwoord
7. De conclusie uit het slot met het signaalwoord

De alinea's

Elke alinea in bovenstaande tekst begint met een kernzin. En als het even kan bevat die kernzin ook een signaalwoord of een paar woorden die het verband met de rest van de tekst aangeven. Dat ga jij straks ook doen als jij zelf een betoog schrijft.

Maar een kernzin is nog geen alinea. Een kernzin moet je uitwerken tot een alinea. En dat kan op verschillende manieren. Met je antwoorden op onderstaande vragen kun je laten zien dat je dat begrijpt.

Vraag 13: wat is het verband tussen de kernzin van alinea II en de tweede zin van deze alinea?

Vraag 14: welke woorden uit de kernzin van alinea III worden uitgewerkt in de tweede zin van deze alinea?

Vraag 15: welke verband is er tussen de kernzin van alinea IV en de tweede zin van deze alinea?

Vraag 16: welk verband is er tussen de kernzin van alinea V en de tweede zin van deze alinea?

Het slot

Ook het slot dat jij straks gaat schrijven voor je eigen betoog, zal precies zo opgebouwd zijn als het slot van bovenstaande tekst. Beantwoord onderstaande vragen om erachter te komen wat je daarvoor nodig hebt.

Vraag 17: welk soort werkwoord moet altijd direct naast de signaalwoorden 'daarom' of 'dus' staan?
Vraag 18: welke basiselementen van een slot bevat het slot uit de bovenstaande tekst? Kies twee antwoorden uit de onderstaande reeks. A. Een conclusie B. Een samenvatting C. Een argument D. Een advies of wens
Vraag 19: waarom heeft het geen zin om in een tekst van nog geen 900 woorden alle argumenten nog eens kort te herhalen in het slot?
Vraag 20: wat mag nooit voorkomen in een slot? Kies een antwoord uit onderstaande reeks. A. Een mening B. Een hoofdgedachte C. Het onderwerp D. Een argument E. Een personage dat iets zegt

Stap 1 afgetekend door de docent	Paraaf
---	--------

Stap 2: een inleiding schrijven

In deze stap ga je het schrijven van inleidingen oefenen. Maar je zult niet alleen de inleidingen schrijven. Je zult je inleidingen ook nakijken op standaard fouten en taalfouten en ze eventueel verbeteren. Oftewel, je zet een aantal substappen.

Hieronder staan de substappen opgesomd. Bovendien staat bij elke substap uitgelegd waarom je die stap moet zetten.

Stap	Beschrijving	Waarom
2.1	De hoofdgedachte van een betoog is altijd een mening, maar je gaat hem formuleren als een feit. Woorden als 'ik vind' of 'volgens mij' mag je dus niet gebruiken. Woorden met een emotionele lading, zoals 'belachelijk' of 'stom' helpen ook niet. Hetzelfde geldt voor spreektaal.	Een feit klinkt overtuigender. Vergelijk: 'Ajax is de beste club van Nederland' met 'Ik vind Ajax de beste club van Nederland.'
2.2	Bedenk een naam voor een personage	Een anekdote is een verhaal. Een verhaal is leuk om te lezen. Op deze

		manier pak je de aandacht van de lezer. Maar zonder hoofdpersoon heb je geen verhaal.
2.3	Bedenk wat het personage meemaakt en zorg ervoor dat het iets te maken heeft met het onderwerp van je tekst	Een anekdote is een verhaal, maar zonder gebeurtenis heb je geen verhaal.
2.4	Controleer of je anekdote niet stiekem een argument is bij je hoofdgedachte.	Argumenten zijn verboden in de inleiding.
2.5	Controleer of er geen woorden als 'dus' of 'daarom' in je hoofdgedachte staan.	Met deze woorden maak je van je hoofdgedachte een conclusie. Daarmee wordt je anekdote automatisch een argument. En dat mag niet.
2.6	Geef bij elke zin het onderwerp en het werkwoordelijk of naamwoordelijk gezegde aan op de manier die je in de onderbouw hebt geleerd: <ul style="list-style-type: none"> • OW = (het onderwerp) • WWG = (pv) + {rest gezegde} • NWG = (pv) + [rest gezegde] 	Hierdoor word je gedwongen om bewust om te gaan met de opbouw van je zinnen. Leerlingen maken vaak kromme of veel te lange zinnen.
2.7	Controleer de spelling van elk werkwoord	Fouten in werkwoordspelling staan dom. Hierdoor zal je betoog minder overtuigend zijn. Lezers nemen minder snel iets aan van schrijvers die spelfouten maken.
2.8	Zorg ervoor dat de komma's <u>voor</u> voegwoorden als 'maar' en 'omdat' staan en NIET <u>na</u> .	Dit wordt vaak fout gedaan door leerlingen.

Hieronder staan vijf meningen. Kies er **twee** uit. **Bij elke gekozen mening schrijf je een inleiding en doorloop je de acht substappen.** De docent moet kunnen zien dat je de substappen hebt gezet. Elke inleiding moet minimaal **zes** zinnen bevatten.

Vraag 21: mijn vader denkt dat de antivuurwerkspotjes op tv totaal zinloos zijn.
Vraag 22: ik wil in de klas mijn mobiele telefoon kunnen raadplegen.
Vraag 23: volgens mij is een strenge docent beter dan een allemansvriend.
Vraag 24: vind jij het ook zo stom dat een leerling eerst toestemming moet vragen om naar de wc te mogen?
Vraag 25: al die talentenshows op tv vind ik echt super irritant

Stap 2 afgetekend door de docent	Paraaf
----------------------------------	--------

Stap 3: de structuur van je tekst bepalen

Voordat je de structuur van je tekst kunt bepalen, moet je natuurlijk eerst weten welke argumenten je gaat gebruiken. Maar voordat je weet welke je gaat gebruiken, moet je eerst weten of je voor of tegen een bepaalde mening bent.

En dan komt nu de gouden tip:

- Bepaal niet op basis van je gevoel of je voor of tegen bent
- Zoek eerst zoveel mogelijk argumenten voor en tegen
- Vervolgens kies je de kant waarvoor je de beste argumenten hebt

Dit betekent dus dat je ook bij het bepalen van je tekststructuur een aantal substappen zet. Die substappen staan hieronder beschreven.

Stap	Beschrijving	Waarom
3.1	Kies een onderwerp dat interessant is voor je publiek	Als je onderwerp niet interessant is, wil niemand je stuk lezen
3.2	Formuleer een hoofdgedachte over je onderwerp	
3.3	Vul vier argumenten voor en vier argumenten tegen je hoofdgedachte in op het argumentenformulier (zie: bijlage A). Formuleer de argumenten als een volledige kernzin	Als je je argumenten slechts als steekwoorden formuleert, zie je het niet goed als argumenten elkaar overlappen. Als het goed is, kun je 'want' tussen je hoofdgedachte en je argument plakken. Die twee moeten dan logisch op elkaar aansluiten.
3.4	Kies een kant en herformuleer je hoofdgedachte als dat nodig is	Het zou kunnen dat je betere argumenten tegen je hoofdgedachte hebt. In dat geval moet je je hoofdgedachte aanpassen.
3.5	Vul het bouwplanformulier in (zie: bijlage B)	Dit wordt het geraamte van jouw tekst
3.6	Geef bij elke zin het onderwerp en het werkwoordelijk of naamwoordelijk gezegde aan op de manier die je in de onderbouw hebt geleerd: <ul style="list-style-type: none">• OW = (het onderwerp)• WWG = (pv) + {rest gezegde}• NWG = (pv) + [rest gezegde]	Zo wordt voorkomen dat je kromme zinnen maakt.
3.7	Controleer of de signaalwoorden in de kernzinnen direct naast de persoonsvorm staan	Dit is een veel voorkomende fout in kernzinnen.
3.8	Verbeter eventuele dat/als-constructies	Ook dit is een veel voorkomende fout in kernzinnen. Als je niet weet wat een dat/als-constructie is of hie je die kunt verbeteren, kan je docent dat uitleggen.

Hieronder staan **vijf** meningen. Kies er **twee** uit. **Bij elke mening doorloop je de acht substappen.** Aan het eind van deze opdracht laat je voor elke gekozen mening een volledig ingevuld **argumentenformulier** en **bouwplanformulier** zien aan je docent.

De docent moet in het bouwplanformulier kunnen zien dat je stap 3.6, 3.7 en 3.8 hebt gezet.

Vraag 26: mijn vader denkt dat de antivuurwerkspotjes op tv totaal zinloos zijn.
Vraag 27: ik wil in de klas mijn mobiele telefoon kunnen raadplegen.
Vraag 28: volgens mij is een strenge docent beter dan een allemansvriend.
Vraag 29: vind jij het ook zo stom dat een leerling eerst toestemming moet vragen om naar de wc te mogen?
Vraag 30: al die talentenshows op tv vind ik echt super irritant

Stap 3 afgetekend door de docent	Paraaf
---	--------

Stap 4: een alinea schrijven

In deze stap ga je kernzinnen uitwerken tot alinea's. Maar voordat je werkelijk gaat schrijven, moet je eerst bedenken op welke manieren je de kernzinnen kan uitwerken.

Vraag 31: lees de antwoorden die je hebt gegeven op vraag 13 tot en met 16 nog een keer. Op welke manieren kun je een kernzin uitwerken?

Hieronder staan de substappen die je moet zetten om tot een goede alinea te komen.

Stap	Beschrijving	Waarom
4.1	Formuleer een goede kernzin met een signaalwoord. Als het goed is, staat die al in de je bouwplanformulier.	Dit is de basis van je alinea.
4.2	Vul het alineaformulier zo uitgebreid mogelijk in (zie: bijlage C). Schrijf eerst je kernzin in het middelste vak. Probeer vervolgens zoveel mogelijk in de overige vakken te schrijven.	Hiermee zoek je de ingrediënten voor de uitwerking bij elkaar
4.3	Schrijf de alinea uit. Gebruik signaalwoorden om de verbanden tussen de zinnen aan te geven.	
4.4	Geef bij elke zin het onderwerp en het werkwoordelijk of naamwoordelijk gezegde aan op de manier die je in de onderbouw hebt geleerd:	Zo wordt voorkomen dat je kromme zinnen maakt.

	<ul style="list-style-type: none"> • OW = (het onderwerp) • WWG = (pv) + {rest gezegde} • NWG = (pv) + [rest gezegde] 	
4.5	Controleer de spelling van elk werkwoord	Fouten in werkwoordspelling staan dom. Hierdoor zal je betoog minder overtuigend zijn. Lezers nemen minder snel iets aan van schrijvers die spelfouten maken.
4.6	Zorg ervoor dat de komma's <u>voor</u> voegwoorden als 'maar' en 'omdat' staan en NIET <u>na</u> .	Dit wordt vaak fout gedaan door leerlingen.

Hieronder vind je **vijf** stellingen met argumenten. Kies er **twee** uit en **doorloop voor elke alinea de zes substappen**. De docent moet aan je alinea's kunnen zien dat je ook stap 4.4, 4.5 en 4.6 hebt doorlopen.

Vraag 32: Zwarte Piet moet aangepast worden, want deze figuur is discriminerend.
Vraag 33: mobiele telefoons moeten uitstaan in de klas, omdat leerlingen niet meer goed opletten als hun mobiele telefoon aanstaat.
Vraag 34: de alcoholgrens moet weer verlaagd worden naar 16 jaar, want schoolfeesten zijn nu saai.
Vraag 35: de talentenschows op tv zijn irritant, want ze lijken allemaal op elkaar.
Vraag 36: televisieomroepen discrimineren op uiterlijk, want ik heb nog nooit een lelijke presentatrice gezien.

Stap 4 afgetekend door de docent	Paraaf
---	--------

Stap 5: een slot schrijven

In deze stap ga je jezelf oefenen in het schrijven van een slot. In een slot sluit je je betoog af door de hoofdgedachte te herhalen in de vorm van een conclusie. **Je slot begint dus met de conclusie.** Vervolgens geef je je lezers nog iets mee voor de toekomst: een wens of een advies. En het is helemaal mooi als het je lukt om tegelijkertijd een link te leggen met je anekdote in de inleiding. Zo maak je het cirkeltje helemaal rond.

Om een goed slot te schrijven, volg je de volgende stappen:

Stap	Beschrijving	Waarom
5.1	Formuleer je hoofdgedachte in de vorm van een conclusie: voeg 'dus' of 'daarom' toe. Zorg ervoor dat het signaalwoord en de persoonsvorm naast elkaar staan.	Op deze manier herhaal je de belangrijkste zin van je betoog op een logische plek.
5.2	Bedenk welke wens of welk advies je je lezers mee wil geven	
5.3	Bedenk hoe je de hoofdpersoon uit je	

	anekdote hierin kunt verwerken	
5.4	Controleer of er niet per ongeluk een (nieuw) argument in je slot terecht is gekomen. Let op signaalwoorden als 'omdat' en 'want'.	Dit is een standaard fout die veel leerlingen maken. Bovendien zal je betoog hooguit anderhalve pagina lang zijn. Het is daarom onzin om de argumenten uit je kern te herhalen in het slot.
5.5	Geef bij elke zin het onderwerp en het werkwoordelijk of naamwoordelijk gezegde aan op de manier die je in de onderbouw hebt geleerd: <ul style="list-style-type: none"> • OW = (het onderwerp) • WWG = (pv) + {rest gezegde} • NWG = (pv) + [rest gezegde] 	Zo wordt voorkomen dat je kromme zinnen maakt.
5.6	Controleer de spelling van elk werkwoord	Fouten in werkwoordspelling staan dom. Hierdoor zal je betoog minder overtuigend zijn. Lezers nemen minder snel iets aan van schrijvers die spelfouten maken.

Vraag 37: schrijf een slot bij de twee inleidingen die je bij stap 2 hebt geschreven. **Je schrijft dus twee slotten.** De docent moet aan je werk kunnen zien dat je stap 5.4, 5.5 en 5.6 hebt doorlopen.

Stap 5 afgetekend door de docent	Paraaf
---	--------

Stap 6: documentatie analyseren

Tot nu toe heb je alles wat je hebt geschreven, zelf mogen bedenken. Dat is op zich lekker gemakkelijk: je hoeft alleen maar na te denken en wat er in je opkomt, schrijf je op.

Maar die tijd is nu voorbij. De regering heeft namelijk zo'n 16 jaar geleden bedacht dat leerlingen **in staat moeten zijn om informatie op te zoeken en te verwerken in hun schrijfwerk**. Daarom gaan we daar nu mee aan de slag.

Hieronder staan de substappen die je moet zetten. Daaronder wordt alles eerst een keer voorgedaan aan de hand van een artikel uit *De groene Amsterdammer*. Daarna moet je zelf aan de slag.

Stap	Beschrijving	Waarom
6.1	Zoek relevante artikelen. Je kunt natuurlijk zelf kranten kopen of via Google zoeken, maar via de computers op school kun je heel eenvoudig artikelen op onderwerp	Hoe beter je documentatie, hoe beter en overtuigender je betoog kan worden.

	vinden via: www.lexisnexis.com . Op het bureaublad van de school-pc's staat een snelkoppeling naar de krantenbank . LET OP: deze link werkt alleen via computers op school. Thuis heb je dus niets aan deze website.	
6.2	De volgende stappen zet je met behulp van het documentatieformulier (zie: bijlage D). Schrijf de volledige titel van het artikel op, inclusief de schrijversnaam, de naam van de krant en de datum waarop de krant verschenen is.	In de voetnoten bij je betoog moet je precies aangeven hoe je aan je informatie komt.
6.3	Zoek naar argumenten voor of tegen je stelling. Neem die over in het formulier.	Misschien kom je argumenten tegen waar je zelf niet aan gedacht hebt
6.4	Zoek naar mooie zinnen die je zou kunnen gebruiken als citaat. Neem die LETTERLIJK over in het formulier.	Een citaat maakt je betoog levendig
6.5	Als iemand in het artikel geciteerd wordt, kun je dat wellicht overnemen. Neem dat citaat en de naam van de geciteerde LETTERLIJK over in het formulier.	Een citaat maakt je betoog levendig
6.6	Zoek naar feiten, zoals bedragen, getallen en jaartallen. Neem die over in het formulier.	Feiten zijn altijd erg overtuigend, maar je moet wel altijd aangeven hoe je aan die feiten komt
6.7	Zoek naar relevante achtergrondinformatie.	Misschien kun je die informatie gebruiken in je anekdote of in de uitwerking van je kernzinnen.

Voorbeeld

Ik wil een betoog schrijven over journalistiek. Het valt mij namelijk al jaren op dat nieuwswaarde of achtergrondinformatie er niet zoveel meer toe doet. Zodra er nieuws is, zie je dat journalisten eerder aan bekende Nederlanders vragen wat hun mening over het nieuws is, dan dat ze uitzoeken wat de feiten zijn of onderzoek doen naar mogelijke historische of maatschappelijke verklaringen.

Daar erger ik me kapot aan. Het zorgt ervoor dat ik nauwelijks nog tv kijk. Wat kan mij het schelen wat Albert Verlinde vindt van de bergingsproblemen rondom het neergeschoten vliegtuig MH17? En Gordons mening over Zwarte Piet? Het interesseert me totaal niet.

Het lijkt wel of het er alleen nog maar om gaat om zoveel mogelijk publiek te bereiken. Daarom is mijn stelling: **journalistiek is volksvermaak geworden**.

In mijn zoektocht naar documentatie stuitte ik op onderstaand artikel:

DORPSPOMPGEVOEL

I Dagenlang nu al gaat het nieuws hier, hartje Spanje, over slechts één onderwerp: de treinramp bij Santiago. Duizendmaal hebben we die tien-seconden-beelden gezien: hoe het ding uit de bocht vliegt. Steeds weer zien we dezelfde journalisten die met dezelfde bezorgde blik dezelfde feiten vertellen - plus, indien mogelijk, een aanvulling: een dode meer, een nieuwe naam, een zoveelste suggestie. Aanvankelijk bestond het nieuws vooral uit dit laatste. Het veiligheidssysteem, de machinist (snelheidsduivel, overmoedig?), eventuele externe factoren (alcohol, drugs, vermoeidheid?). Toen de suggesties uitgeput waren en antwoorden uitbleven, kwamen de persoonlijke verhalen: groot leed op kleine schaal. Dat is het enige waaraan geen gebrek is. Je moet als journalist tenslotte iets. Je staat daar, pen in de hand, deadline, microfoon onder de neus, camera, directe lijn en dan...

II Je praat (schrijft) omdat je praten (schrijven) moet. Daarvoor word je tenslotte betaald. Dat is vooral lastig, omdat er weinig te vertellen valt: trein, 222 passagiers, 20.41 uur, Santiago de Compostella, vooravond van de naar deze heilige genoemde feestdag, veel te hard gereden, uit de bocht gevlogen, tientallen doden, talloze gewonden, onder wie velen zwaar, machinist overleeft, op het traject geen automatische snelheids-beperking. Wat valt er meer te zeggen? Dat de passagiers uit verschillende landen kwamen? Dat volledige identificatie op zich laat wachten? Dat onderzoek gaande is? Dat het land rouwt, iedereen meeleeft? Dat dit de grootste Spaanse treinramp is van de afgelopen veertig jaar? Vandaar dat het een journalistiek geluk is dat zowel de vraag naar als het aanbod van persoonlijk drama oneindig is. 222 passagiers, 222 (+ 4 man personeel) maal x (familieleden, vrienden, burens, verhalen, stof voor maanden).

III Een onevenredig groot deel van het nieuws ontstijgt niet aan het dorpspompgehalte. Nu niet, meestal niet. Hoe zou het kunnen? De kale feiten zijn immers in enkele tientallen seconden verteld en behalve voor de direct en indirect betrokkenen betekenen ze niet meer dan een zoveelste schakel in een oneindige repetitieve reeks. Wat kun je er meer over zeggen dan dat ze vreselijk zijn en dat al het mogelijke gedaan moet worden om herhaling te voorkomen?

IV Maar wat voor deze ramp geldt, geldt voor de duizenden die eraan vooraf gingen en de duizenden die nog zullen volgen. Eigenlijk zou in de krant het best een speciale, hieraan gewijde pagina ingericht moeten worden: de rampenpagina. De artikelen zouden niet langer geschreven hoeven te worden, de feiten slechts ingevuld. Wie, wat, waar, wanneer, waarom en hoe. Een dergelijke formule scheelt journalisten werk en bespaart het publiek tijd terwijl ze speculatie voorkomt, onzin vermijdt en ongewenste intimiteiten uitsluit.

V Maar zo werkt het natuurlijk niet. Zo kan het niet werken - en wel om minstens twee redenen, de ene betreft het publiek, de andere de media. De eerste reden is het ongebreideld verlangen naar sensatie. Je mag dat natuurlijk niet zeggen, je moet zeggen hoe zeer het je verdriet, wat het vanzelfsprekend ook doet maar toch. Niet eens zo diep verborgen achter de politiek en menselijk correcte woorden schuilt het politiek incorrecte maar niet minder menselijke dorpspompgevoel: heb je het al gehoord, goh wat hebben we het toch goed rond onze pomp, Jantje vertelde dat de neef van Marietje betrokken was en wist je al dat Klaas met een beetje pech in dezelfde trein gezeten zou hebben. Gelukkig was hij op het laatste moment...

VI Een dag kent 24 uur, een derde deel daarvan besteedt een meerderheid van ons aan werk, een derde deel liggen we op apegapen, blijven maar liefst acht uren voor andere bezigheden. Daaronder in de eerste plaats geklets. Weliswaar weet een groot deel van de mensheid

dergelijk geklets voor te stellen als iets wat ertoe doet, maar die is vanzelfsprekend schijn. Geklets is en blijft geklets. Als we ons zouden beperken tot mededelingen zoals gedaan op die denkbeeldige rampenpagina, zouden we in tien minuten klaar zijn. Wat vervolgens te doen met de zeven uur en vijftig minuten die blijven? VII Cynisch? Zeker. Overdreven? Dat ook. Maar toch. De media (en niet langer alleen tabloids, alle media) spelen op deze ongebreidelde hang naar drama handig in. Dat zeggen ze natuurlijk niet, maar ook dat maakt het feit niet anders: een groot deel van het nieuws bestaat uit zaken die niets toevoegen, er behalve

voor de betrokkenen niet toe doen en nauwelijks iets anders vertellen dan wat al duizend maal eerder verteld werd. Maar daar maalt niemand om. Belangrijk is wat het publiek wil zien, horen, lezen, belangrijk dus is wat verkoopt en de verkopers bereid dan wel in staat zijn te maken. De rest is bijzaak. En zo komt Splinter door de winter en Dromer door de zomer: aan de pomp waar bijzaken hoofdzaken en hoofdzaken bijzaken zijn. Ook in zoverre is er sinds Prediker niets veranderd.

Chris van der Heijden in De groene Amsterdammer van 1 augustus 2013

Het documentatieformulier vul ik als volgt in:

Documentatieformulier	
Titel	Dorpspompgevoel
Krant/tijdschrift	De groene Amsterdammer
Datum	1 augustus 2013
Schrijver	Chris van der Heijden
Betrokkenheid schrijver bij onderwerp	Op Wikipedia staat dat hij niet alleen journalist is, maar ook geschiedkundige. Bovendien geeft hij les aan de School voor Journalistiek in Utrecht en sinds 2010 heeft hij een column in het maandblad De groene Amsterdammer en die columns gaan over media. Hij weet dus waar hij over praat.
Argumenten	Alinea 1: persoonlijke verhalen – groot leed op kleine schaal – worden gebruikt om een nieuwsonderwerp uit te kunnen melken. Dit gebeurde ook bij de treinramp in Santiago de Compostella in Spanje (2013). Alinea 5: het publiek heeft een ongebreideld verlangen naar sensatie. Alinea 6: een groot deel van onze vrije tijd brengen we door met kletsen. Als we ons daarbij alleen beperken tot de feiten, zijn we te snel uitgekletst. Alinea 7: de media spelen handig in op dit verlangen, omdat het geld oplevert.
Mooie zinnen	Alinea 3: 'Een onevenredig groot deel van het nieuws ontstijgt niet aan het dorpspompgehalte.' Alinea 7: 'Belangrijk is wat het publiek wil zien, horen, lezen, belangrijk dus is wat verkoopt en de verkopers bereid dan wel in staat zijn te maken. De rest is bijzaak.'
Citaten van derden	N.v.t.
Feiten	N.v.t.
Achtergrond-informatie	N.v.t.

Vraag 38: vul op basis van onderstaand artikel zo zorgvuldig mogelijk het analyseformulier in. Je zoekt informatie voor een betoog met de stelling: **het is vreemd dat voetbal de populairste sport van Nederland is.**

CLUBS ZIJN ZELF SCHULDIG AAN GEWELD LANGS DE LIJN

I Er zijn jaarlijks duizend gevallen van excessief voerbalgeweld. Dit blijkt uit onderzoek van Politie en Wetenschap, dat navraag deed bij verscheidene amateurclubs en ook zelf langs de lijn ging kijken. De KNVB toonde weinig daadkracht na het incident met Richard Nieuwenhuizen en spreekt zelfs van een daling van de geweldscijfers. De verruwing van de maatschappij is een oorzaak, maar het grootste probleem ligt bij de verenigingen en de voetbalbond zelf.

II Ik voetbal ruim vijftien jaar op amateurniveau. In die tijd is weinig veranderd op de velden. In de jeugd zorgden veel ouders voor agressie, vooral met schreeuwpartijen en scheldkanonnades, soms gericht aan hun eigen kinderen, maar niet zelden waren deze uitbarstingen bestemd voor ouders van de rivaliserende partij. Terwijl onschuldige jongens op een half voetbalveldje hun stinkende best deden, vond er kleingeestige razernij op en rond de wedstrijden plaats. Dit is nog steeds aan de orde van de dag.

III Het laatste competitieduel dat ik voor de winterstop moest spelen, drie weken geleden, vond in een dorp buiten Deventer plaats. Bij aankomst in de kleedkamer draaide de verwarming op op volle toeren, het was bloedheet, een intimidatietactiek die van profvoetballers is afgekeken. Op het veld bleek al snel dat we tegen een compleet ander team speelden dan op papier, jongens uit een hoger elftal die veel fitter en sneller waren. Tel daarbij een partijdige clubscheidsrechter op en een podium voor onsportiviteit en verbaal geweld is gecreëerd.

IV Het probleem benoemen, is niet populair, maar ik waag het erop: te veel

amateurwedstrijden lopen uit de hand door moedwillige sabotage van clubscheidsrechters. Spelbederf. Dat ligt niet alleen aan de arbiter zelf, vaak een clubman in hart en nieren, maar vooral aan zijn medeleden, die druk op hem uitoefenen. Neutraliteit tijdens een wedstrijd wordt niet gewaardeerd, eerder sterk afgekerud, in woord en soms zelfs fysiek.

V Een andere oorzaak is het slappe optreden van veel clubbesturen. Zij houden moedwillig notoire reischoppers een hand boven het hoofd, bedekken veel incidenten met de mantel der liefde, waardoor iedere dorpsgek elk weekend gerust zijn gang kan gaan. Een club moet immers ook huur, energiekosten en boodschappen betalen. Wanneer een populair lid wordt weggestuurd, neem hij ongetwijfeld familie en vrienden mee en dreigt er een leegloop en dus inkomstenverlies voor de vereniging.

VI Door dat angstbeeld regeren veel bestuurders tandeloos over hun vereniging. En van zelfcorrigerend vermogen is ook weinig sprake, zeker niet bij grote clubs, waar de sfeer onpersoonlijk is en niet alle leden bekenden van elkaar zijn. Bij kleine clubs heerst juist een familiale band die ervoor zorgt dat het eigen nest bevuilen een doodzonde wordt. Er ontbreekt strenge, eenduidige en dwingende regelgeving die probleemgevallen binnen de poorten van een sportterrein weert, zonder aanzien des persoons.

VII De KNVB bedacht dit seizoen in dit kader iets voor lagere elftallen; een forse overtreding of verbaal geweld levert een tijdstraf van tien minuten op – vroeger was dit vijf minuten. Een slappe maatregel die eerder voor meer frustratie zorgt dan sportiviteit. Spelers van mijn team worden regelmatig van het veld gestuurd, daar ben ik eerlijk over, altijd tijdens een uitwedstrijd en

zonder uitzondering door een clubscheidsrechter die ons gemakker niet tolereert.

VIII Het is niet goed en zou niet moeten gebeuren, maar zolang er amateurvoetballers zijn die een wedstrijd in de reserve vierde klasse als een Champions Leagueduel ervaren, zal fysieke en verbale agressie altijd aanhouden. Er is weinig relativiseringsvermogen op de amateurvelden. Nog te veel mannen, van welk sociaal-economische klasse dan ook, misdragen zich structureel tijdens een wedstrijd, alles ten behoeve van de overwinning, ondanks het erbarmelijke niveau en de te verwaarlozen belangen.

IX In het onderzoek van Politie en Wetenschap wordt terecht opgemerkt dat veel clubs voor een ad hocbenadering kiezen. De politie en de KNVB worden alleen ingeschakeld bij excessen, zodat de meeste geweldsincidenten zonder gevolgen plaatsvinden – en er dus ruimte ontstaat voor voetballers om zich stelselmatig te misdragen.

X De voetbalbond zou met landelijk beleid en toezicht moeten komen ter

bestrijding van voetbalgeweld. Hierbij moet niet alleen naar de spelers op het veld worden gekeken, maar ook naar bestuursleden, die agressie en onsportiviteit cultiveren. Met ondubbelzinnige regelgeving noopt de bond amateurclubs tot een zerotolerance-aanpak, hiermee kunnen zij tegenover hun leden keiharde sancties billijken, daar worden ze dan namelijk toe gedwongen.

XI Het is nu een jaar geleden dat grensrechter Richard Nieuwenhuizen overleed door psychopathische jongeren die het oneens waren met zijn waarnemingen. In die tijd is er niets veranderd. Jaarlijks vinden er 750 duizend amateurwedstrijden plaats. Als de KNVB niet snel met een doortastend plan komt, kunnen we niet meer spreken van een uitzondering, maar creëren wij met zijn allen een trend. En dat zou een ramp zijn, want voetbal is de leukste bijzaak van de wereld en dat moet het blijven.

Özcan Akyol in De Volkskrant van 2 januari 2014

Stap 6 afgetekend door de docent	Paraaf
---	--------

Stap 7: documentatie verwerken

In deze stap zul je leren hoe je de documentatie die je gevonden en geanalyseerd hebt, op een correcte manier kunt verwerken in je betoog. Hieronder staat een voorbeeld op basis van informatie uit het artikel *Dorpspompgevoel*. Bestudeer dit voorbeeld goed. Daarna ga je zelf aan de slag.

Voorbeeld

De hoofdgedachte van mijn betoog is: **journalistiek is volksvermaak geworden**. Ik verwerk de informatie uit het artikel *Dorpspompgevoel* in mijn vierde alinea, oftewel in de alinea waarin ik mijn tweede argument voor mijn stelling geef. Deze alinea heeft als kernzin: **bovendien geldt voor de journalist hetzelfde als voor elk ander beroep: er moet geld verdiend worden**.

Bovendien geldt voor de journalist hetzelfde als voor elk ander beroep: er moet geld verdiend worden. Nieuwsberichten die niemand wil lezen, verkopen niet. Chris van der Heijden, docent aan de School voor Journalistiek in Utrecht en columnist van *De groene Amsterdammer* schreef al dat de journalistiek handig inspeelt op datgene wat het publiek wil lezen: 'Belangrijk is wat het publiek wil zien, horen, lezen, belangrijk dus is wat verkoopt en de verkopers bereid dan wel in staat zijn te maken. De rest is bijzaak.'¹

¹ Chris van der Heijden, *Dorpspompgevoel* in *De groene Amsterdammer*, 1 augustus 2013

Je ziet dat ik in bovenstaande alinea gebruik heb gemaakt van een argument en een citaat uit het documentatieformulier. **Vervolgens heb ik er een voetnoot aan toegevoegd, waardoor de lezer onderaan de pagina precies kan nagaan waar ik mijn informatie vandaan heb.**

Vraag 39: jij gaat nu ook een alinea schrijven. In die alinea verwerk je argumenten, citaten, feiten en/of achtergrondinformatie die je hebt ingevuld in het documentatieformulier op basis van het artikel *Clubs zijn zelf schuldig aan geweld langs de lijn*.

De hoofdgedachte van jouw betoog is: **het is vreemd dat voetbal de populairste sport van Nederland is**. Je verwerkt jouw informatie in de laatste alinea van je kern. Je komt dus met je laatste argument voor je stelling. Jouw alinea heeft als kernzin: **ten slotte is het niet te verwachten dat het aantal geweldsincidenten bij amateurvoetbalwedstrijden zal dalen**.

Stap 7 afgetekend door
de docent

Paraaf

Stap 8: je betoog voorbereiden

Je hebt nu voldoende geleerd en geoefend. Je bent nu klaar om te beginnen aan het echte werk. In deze stap bereid je je betoog tot in de puntjes voor. Als je met deze stap klaar bent, hoef je nog maar één ding te doen: achter een computer gaan zitten en je betoog uitschrijven. **Met dit betoog kun je negen punten verdienen**. Als het goed is, verdien je het overige punt dat alle stappen uit deze syllabus goed af te ronden.

Vraag 40: kies een actueel onderwerp dat interessant is voor je klasgenoten. Bedenk een hoofdgedachte over het onderwerp waarvan jij denkt dat er voldoende argumenten voor en tegen bij te bedenken zijn. Geef deze hoofdgedachte door aan je docent. **Pas als hij akkoord gaat met je hoofdgedachte, ga je verder met de volgende vraag.**

Vraag 41: zoek **drie** artikelen die zoveel mogelijk informatie opleveren voor je betoog en vul voor elk artikel het documentatieformulier in (**zie: bijlage D**).

Vraag 42: bedenk minstens vier argumenten voor en vier argumenten tegen je hoofdgedachte en schrijf die als volledige kernzinnen in het argumentatieformulier (**zie: bijlage A**).

Vraag 43: kies op basis van je argumenten een kant, pas eventueel je hoofdgedachte aan en maak het geraamte van je betoog door het bouwplanformulier volledig in te vullen (**zie: bijlage B**)

Stap 8 afgetekend door
de docent

Paraaf

Stap 9: je schriftelijke betoog omzetten naar een presentatie

Met je schriftelijke betoog heb je geprobeerd je lezer te overtuigen van een stelling. Nu ga je proberen om aanwezig publiek toe te spreken en te overtuigen. Dat is heel anders: mensen kijken naar je en luisteren naar je. Maar dat zijn niet de belangrijkste verschillen waar je rekening mee moet houden. Wat zijn dat dan wel?

De belangrijkste verschillen

Een schriftelijk betoog	Een presentatie
De lezer bepaalt welk artikel hij gaat lezen nadat hij bijvoorbeeld oriënterend de krant heeft gelezen	De presentator bepaalt het onderwerp
De lezer bepaalt wanneer hij gaat lezen	De presentator bepaalt wanneer de presentatie begint
De lezer bepaalt het tempo	De presentator bepaalt het tempo

De inleiding

Je inleiding heeft maar één doel: de aandacht van je publiek pakken en wel zodanig dat iedereen in het publiek alleen nog maar bezig is met jouw onderwerp. En dat is bijzonder moeilijk om bijvoorbeeld de volgende redenen:

- Misschien is je publiek nog bezig met wat het net heeft meegemaakt: een lastig proefwerk, een leuke band, een gele kaart, problemen thuis of de vorige presentatie.
- Misschien is je publiek niet geïnteresseerd in jouw onderwerp.
- Misschien heeft het publiek nog nooit van jouw onderwerp gehoord.

Kortom: je moet alles uit de kast halen om ervoor te zorgen dat je de aandacht van je publiek pakt. Hieronder **een aantal voorbeelden van goede inleidingen**:

- In 2015 hield een jongen uit 5 havo een presentatie over discriminatie. Hij hield een korte quiz: hij liet steeds twee foto's zien waarop iemand stond afgebeeld en bij elk foto stelde hij een vraag. Zo liet hij een foto zien van een vrouw met een hoofddoekje en een vrouw in een mantelpakje. Vervolgens vroeg hij aan het publiek wie van de twee dames advocaat was. Ook liet hij twee foto's zien van bekende voetballers. Vervolgens vroeg hij wie van de twee een vwo-diploma had.

Na nog een paar foto's begon het publiek door te krijgen dat ze aan het oordelen waren op basis van uiterlijk.

- In datzelfde jaar hield een meisje uit 5 vwo een presentatie over het gevaar van telefoneren op de fiets. Ze liet de mensen in het publiek twee dingen tegelijk doen: ze moesten zelf hardop een tekst voorlezen die geprojecteerd werd op het bord, terwijl ze een andere tekst moesten opschrijven die zij dicteerde. Het publiek merkte dat dit ongelooflijk moeilijk was.
- Een andere jongen uit die klas liet meerdere foto's zien van WhatsAppchats en vroeg of het erg was als de overheid met die chats mee kon lezen.
- Een manager van een IT-afdeling wilde laten zien dat een klein programma een grote invloed uit kan oefenen op de manier waarop een bedrijf werkt. Hij kwam op in een regenjas en zei dat hij iets bij zich had waar je in eerste instantie niets mee kan. Vervolgens haalde hij uit zijn binnenzak een ingeklapte paraplu. Hij liet het kleine object zien en zei: 'Maar als je het correct toepast...' Tenslotte klapte hij de verrassend grote paraplu uit. De aandacht was getrokken. Hij haastte zich toen wel om het verband met zijn onderwerp toe te lichten.

Wat **zelden goed** werkt, zijn de volgende voorbeelden:

- Een anekdote vertellen. Op zich kan dat wel, maar alleen als je een goede verteller bent. De meeste leerlingen hebben echter nog niet zoveel ervaring dat ze het publiek met een verhaal aan hun lippen kunnen laten hangen.
- Een vraag over je onderwerp stellen aan het publiek. Het kan wel, maar meestal hebben mensen even tijd nodig voordat ze actief mee kunnen denken. Bovendien vindt niet iedereen in het publiek het leuk om ineens met een antwoord in de schijnwerpers te staan. Daar komt bij dat een antwoord een groepsdiscussie kan uitlokken en het kan heel lastig zijn om een groepsdiscussie goed te laten verlopen. Het kan door een groepsdiscussie namelijk snel rommelig worden en dan raak je de aandacht juist kwijt.

De volgende voorbeelden zijn **buitengewoon onhandig**:

- Aan het begin van je presentatie aan de mensen in het publiek vragen of ze het eens zijn met jouw stelling.
- Je stelling vertellen en dan direct beginnen met argumenteren. Of nog erger: direct beginnen met je eerste argument.
- Zonder inleiding beginnen met extra achtergrondinformatie.

Vraag 44: Beschrijf een manier om de aandacht van het publiek te pakken en te leiden naar jouw onderwerp.

De kern

Enkele tips:

- **Neem de tijd** om je argumenten uit te werken. **Ga niet te snel**. Je publiek heeft tijd nodig om je argument echt te 'voelen'.
Voorbeeld: je wil je publiek ervan overtuigen dat het niet handig is om het openbaar vervoer gratis te maken. Je argument is dat de bussen en trams dan overvol zijn.
Als je je publiek dan 'mee wil nemen', laat ze zich dan verplaatsen in een bekende situatie. 'Stel je voor: je staat met grote tassen bij de tramhalte. Een

volgepakte tram met beslagen ramen stopt voor je neus. De tramdeuren gaan open en mensen tuimelen bijna naar buiten. Met weerspannige tassen wurm je je tussen plakkerige ledematen van onbekenden...'

Zo'n situatie kun je flink uitsmeren. Aan het eind van je uitwerking zal iedereen het met je eens zijn dat overvolle trams en bussen vervelend zijn.

- Neem je publiek bij de hand. **Gebruik duidelijke signaalwoorden en gebaren** om te laten zien en horen dat je van het ene argument naar het andere gaat.
- **Je publiek is het belangrijkste.** Dat moet je overtuigen. Richt je tot je publiek. **Voorlezen is daarom heel erg fout.** Je bent dan namelijk meer bezig met je tekst dan met je publiek. De woorden op je powerpointpresentatie moeten voldoende zijn voor jou om je te herinneren wat je wilde vertellen.
- Leg uit! **Je bent niet overtuigend als je niet duidelijk bent.** Je mag tussendoor best aan je publiek vragen of je duidelijk bent.

Vraag 45: Bedenk minstens één situatie waarin je je publiek 'mee kan nemen'.

Vraag 46: Benoem minstens één argument waarbij het nodig is om extra uit te leggen.
--

Het slot

Het slot heeft **twee** functies: **de conclusie trekken** en **je publiek 'iets meegeven'** om over na te denken.

Enkele tips:

- Kondig met een **duidelijk signaalwoord en gebaar** aan dat de conclusie komt.
- Vraag aan het publiek hoe iets wat je besproken hebt, **toegepast** kan worden. Voorbeeld: je hebt je publiek ervan overtuigd dat de schoolkantine voortaan alleen nog maar gezond voedsel mag verkopen. Vraag aan het publiek welke producten de schoolkantine voortaan zou moeten verkopen en geef mensen vervolgens iemand de beurt. Met een beetje geluk ontstaat er een enthousiast groepsgepraak.

Absoluut onhandig:

- Alle argumenten nog een keer herhalen. Je spreekbeurt duurt waarschijnlijk niet langer dan een kwartier. Tenzij je voor een publiek spreekt met een beschadigd kortetermijngeheugen, is het onzin om alles nog een keer te herhalen. Mocht je het toch nodig vinden, omdat je de uitwerking van je argumenten bijzonder uitgebreid is, doe het dan akelig kort.
- Vragen of je publiek het na jouw presentatie met je eens is. Als je ernaar moet vragen, straal je namelijk uit dat je je eigen verhaal zelf niet heel erg overtuigend vindt. Bovendien bestaat de kans dat je publiek alsnog met tegenargumenten komt die jij niet onmiddellijk overtuigend kan neerslaan en dan is je presentatie mislukt.
- Vragen of er nog vragen zijn. Als dat namelijk zo is, ben je niet duidelijk geweest. En dat is niet goed.

Vraag 47: Bedenk een vraag die je publiek laat meedenken over een mogelijke
--

toepassing van hetgeen jij besproken hebt.

Stap 9 afgetekend door
de docent

Paraaf

Stap 10: je powerpoint maken

De belangrijkste functies van je powerpoint zijn de volgende:

- Aandacht trekken met plaatjes tijdens de inleiding
- De structuur van je verhaal weergeven, opdat je publiek kan zien waar je in je verhaal zit. Als je over gaat naar een nieuw argument, kun je dat bovendien met een wijzend gebaar naar je powerpointdia extra duidelijk maken. Eigenlijk zet je dus in losse steekwoorden je bouwplan op je dia
- Eventueel een grafiekje of kolommetje met getallen ter ondersteuning

Waar je absoluut voor moet uitkijken, is dat je powerpoint meer aandacht trekt dan jij. Het volgende is dus bijzonder onhandig:

- Heel veel tekst op je powerpointdia zetten. Mensen gaan dan lezen in plaats van luisteren en kijken naar jou.
- Te lange filmfragmenten laten zien. Publiek is snel afgeleid. Na een paar minuten is het vergeten waar jij het over had.
- Allerlei animaties en bewegende fratsen gebruiken. De kans is dan namelijk groot dat die animaties en fratsen niet werken op de computer waar jij gebruik van moet maken. Ineens zul je dan niet meer bezig zijn met je presentatie, maar met je powerpoint. En dat geldt dan ook voor je publiek. Je presentatie is dan mislukt.

Vraag 48: Maak een powerpoint en stuur die per e-mail naar je docent.

Stap 10 afgetekend door
de docent

Paraaf

Bijlage A

Het argumentenformulier	
Argumenten voor	Argumenten tegen

Bijlage B

Het bouwplanformulier	
Alinea 1	Hoofdgedachte:
Alinea 2	Kernzin tegenargument
	<i>Ontkrachting met tegenstellingssignaal (zorg ervoor dat de ontkrachting echt ingaat op het tegenargument. Veel leerlingen maken de fout om hier simpelweg met een argument voor de stelling te komen)</i>
Alinea 3	Kernzin met argument
Alinea 4	Kernzin met argument en opsommingssignaal
Alinea 5	Kernzin met argument en afsluitend opsommingssignaal
Alinea 6	Conclusie met signaal

Bijlage C

Alineaformulier		
Voorbeelden bij de kernzin van de alinea <i>(Zo is het inhuren van DJ Nevermind in alinea IV van de tekst over het Myrthus College een voorbeeld)</i>		Subargumenten bij de kernzin van de alinea <i>(Zo is de tweede zin van alinea III van de tekst over het Myrthus College een argument bij het argument van de kernzin)</i>
	Kernzin van de alinea uit het middenstuk <i>(Hiermee wordt dus NIET de hoofdgedachte bedoeld!)</i>	
Uitleg van (een woord uit) de kernzin van de alinea <i>(Misschien staat er iets in de kernzin wat onbekend is of voor verwarring kan zorgen)</i>		Overig. <i>(Misschien wil je iets bij de kernzin vertellen wat niet bij de andere categorieën hoort)</i>

Bijlage D

Documentatieformulier	
Titel	
Krant/tijdschrift	
Datum	
Schrijver	
Betrokkenheid schrijver bij onderwerp	
Argumenten	
Mooie zinnen	
Citaten van derden	
Feiten	
Achtergrond- informatie	